

נחלתנו

ידיעות שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תר"נ - פר' בראשית - תשפ"ז

מי יודע ומי מכיר?

[א]

[א] בספה"ק "ליקוטי מהרי"ל, מהרה"ק רבי יהודא לייב מזאקילקוב זי"ע (בפר' שמות ד"ה וירא א') כתב וזל"ק: מקודם נפרש הפסוק (תהלים א, ו) 'כי יודע ה' דרך צדיקים' וכו'. וקשה איך יש צדיק בארץ, והא כתיב 'לפניך מי יצטדק'. רק עיקר הוא התחלה צריך לראות שיהיה טוב, והסוף גם כן יראה שיהיה טוב, אף על פי שבינתיים אין טוב, כמו שכתב הזוהר הק' (שמות ד, א) בני ישראל אעלין, בני ישראל נפקין, דהיינו וכו' ע"ש וינעם לך. היכן כתוב כתיב 'לפניך מי יצטדק' ?

[ב] עוד איתא בספה"ק ליקוטי מהרי"ל הנ"ל (פרשת בהר ד"ה וידבר ד' דיבור ז') וזל"ק: לא תנאף (שמות שם), ישמעאל לא רצה לקבל (ספרי שם), כי בכלל זה המסתכל ואפילו בבגדי צבעונין, ואל תרבה שיחה (אבות פ"א מ"ה), והנשים הלך וטפוף וברגליהם וכו' (ישעיה ג, טז). אך הכל באנשים, כי והוא ימשול בך (בראשית ג, טז), זכה עזר וכו' (יבמות סג, א). וכד פתח רבי שמעון (בן לקיש) בסוטה (ב), אין מזווגין וכו', וזיווג ראשון ושני, כמאמר בעל עקדה (שער ח, ט) ראשון הוא הגוף, שני האשה, גם על פי דברי המגיד מראקוב שהאנשים נותנים הח' לנשים, וזה (משל . לא, ג) אל תתן לנשים חילך, כי עץ חיים למחזיקים וכן, עכ"ל.

מי יודע מי זה המגיד מראקוב, ופרטים עליו ?

[ג] בספר 'מרגניתא דרבי מאיר' על הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע (מהרב ראובן מרגליות זצ"ל - במהד"ח שנדפס תשס"ח, עמ' ק"ז) מובא מכתב קודש מהרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע (ע"ש מקור המכתב), שכתב להמופלג בתורה מוה"ר יהודא לייב נ"י. מי יודע מי הוא זה רבי יהודא לייב הנ"ל, ופרטים עליו ? [נתקבל מהרב סאניש אנגלרדא]

[ב]

[א] בתפילת מוסף לשלוש רגלים, מנהג ישראל לומר והראנו בבנינו ושמחנו בתיקונו. האם ידוע לקוראים ביאור נוסח זה, שהרי לפי דברי רש"י ותוס' במסכת סוכה

(דף מ"א עמ' א) שמקדש העתיד שאנו מצפים בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים שנאמר (שמות טו) מקדש ה' כוננו ידיך ע"ש. ואם כן לא נראהו בשעה שנבנה ולא בשעה שנתקן ?

[ב] ידוע בשם ספה"ק "נוצר חסד" (אבות פרק ד' מ"ד) כתב: שהבעש"ט זי"ע יצאה נשמתו בטהרה, ושעה אחת קודם פטירתו אמר, אלקי ריבון כל העולמים אל תבואני רגל גאווה (תהילים לו יב'), ובכך יצאה נשמתו של מרן הקד' אלקי רבינו רבי יצחק לוריא שאמר בלשון שפניא, שמרני מידי גאווה וכו' ע"ש.

כעת ראיתי שכתב בספר "זיו המנהגים" (עמ' רכ ס"ק קנא): מפורסמת אמרתו של הבעש"ט זי"ע על הפסוק (תהילים לו) אל תבאני רגל גאווה ר"ת אתרוג, שהכסיל אומר לכל, ראו אתרוג שלי כמה הדר שבמהדורים הוא. ועל זה הוסיף הרה"ק רבי משה צבי מסאוורן זצ"ל, כשם שהאתרוג מתחנן שלא תבאהו רגל גאווה שלא יקחוהו לשם התפארות, כך גם הלולב מתחנן ואומר בסופו של אותו פסוק ויד רשעים אל תנידני. מי יודע מקור לגירסא זו ?

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ג]

מנהג יוצאי הונגריה לומר בנט"י שחרית (נעגיל' וואסער) "מודה אני וכו' אמונתך - סלה", ולכן אף מקפידים לאמרו לאחר נט"י, שכן "סלה" הוא אחד משמותיו של הקב"ה. האם ידוע למישהו על מקור קדום ?

[נתקבל מהרב יהודה גנוט]

[ד]

[א] מצינו אצל רחל שגנבה תרפים של לבן אביה. ויש לשאול אם בעבור להרחיק אביה מן ע"ז היה מותר לגנוב, וגם אם היה מותר אם צריך לשלם על הגניבה ? [ב] וכדומה לזה יש לשאול אצל אברהם אבינו ששבר צלמי אביו, אם היה מותר לעשות כן, ואפילו היה מותר אם חייב עכ"פ לשלם על הנזק ?

[נתקבל מהרב אלעזר ש. בריעגער,

ישיבה תורה ודעת, ברוקלין]

הידעת?!

[א]

מסמך נדיר,

תיאור 'פרטים אחדים' מחודש תשרי תרצ"ז
במחיצתו הקדושה של הרה"ק
הסב"ק מהוסיאטין זי"ע

דברי מבוא

מרן הסב"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע נכד הרה"ק
קדוש ישראל מרוזין זי"ע, ה' מפורסם כאיש
אלקים, שגדולי הצדיקים מדורות הקודמים
התבטלו מקדושתו, זכה בזקנותו לעלות לארה"ק
ולחונן את עפרה בשנת תרצ"ז, והתיישב בעיר תל
אביב ת"ו, ונתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ט
כסליו תש"ט ומנו"כ בעיה"ק טבריא סמוך ונראה
לתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, ואתו עמו עלה ביחד גם
חתנו מלא מקומו הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זי"ע
בעל 'אוהלי יעקב', (בנו של הרה"ק רבי יצחק
מבוהאש הראשון זי"ע) שנפטר ביום ח"י חשוון
תשי"ז, ומנו"כ ג"כ בטבריא. והוא ג"כ נזכר במוסמך
כאן.

יש לציין, שידוע שהרה"ק הסב"ק לא נהג
בשולחנותיו הק' להשמיע דברי תורה וחסידות,
אבל כאן בסוף המסמך, מובא מאמר קצר שהשמיע
אז. וכנראה שהמאמר זה בלתי ידוע ומפורסם כ"כ.

המכתב הזה נכתב ע"י

הרה"ח רבי משה גרינברגר זצ"ל,

מחשיבי חסידי הוסיאטין,

ונמצא בספריה הלאומית, ומספרו

997008705886805171

וזו תוכנה:

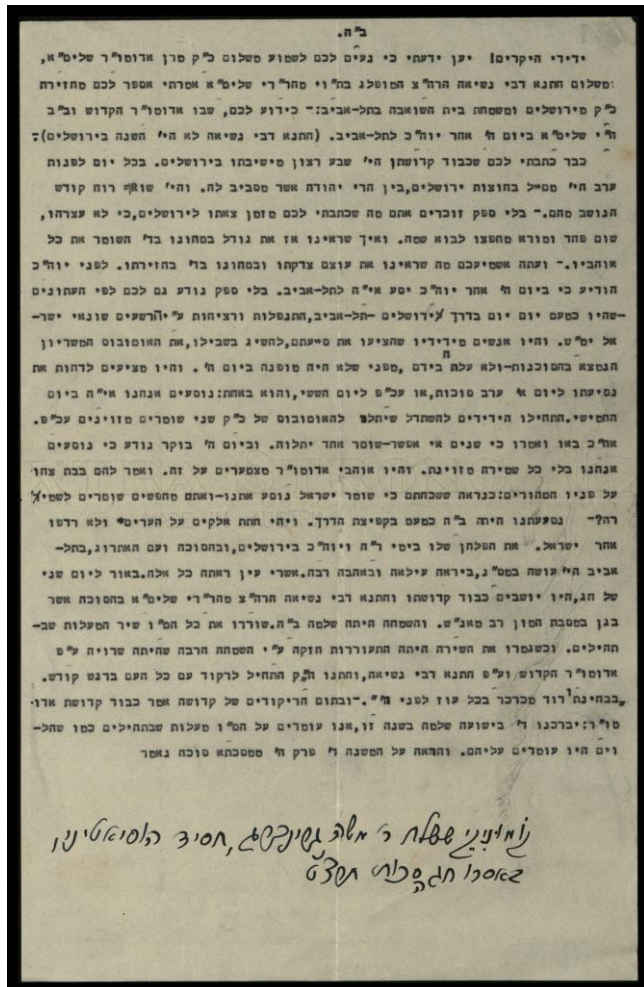
ב"ה

ידידי היקרים.

יען ידעתי כי נעים לכם לשמוע משלום כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א, ומשלום חתנא דבי נשיאה הרה"צ
המופלג בתו"י מוהר"י שליט"א. אמרתי אספר לכם
מחזרת כ"ק מירושלים, ומשמחת בית השואבה
בתל-אביב.

כידוע לכם, שבו האדמו"ר הקדוש וב"ב ה' י' שליט"א
ביום ה' אחר יוה"כ לתל אביב. (חתנא דבי נשיאה לא
היה השנה בירושלים).

כבר כתבתי לכם שכבוד קדושתו היה שבע רצון
מישיבתו בירושלים. בכל יום לפנות ערב הי' מטייל
בחצות ירושלים בין הרי יהודה אשר סביב לה. והי'
שואף רוח הקודש הנושף מהם.

צילום של הכת"י

בלי ספק זוכרים אתם מה שכתבתי לכם מזמן צאתו
לירושלים, כי לא עצרהו שום פחד ומורא מחפצו
לבוא שמה. ואיך שראינו את עוצם צדקתו ובטחונו
בד', בחזירתו לפני יוה"כ, הודיע כי ביום ה' אחר
יוה"כ יסע אי"ה לתל-אביב. בלי ספק נודע גם לכם
מפי העתונים, שהיו כמעט יום יום התנפלות
ורציחות ע"י הרשעים שונאי ישראל ימ"ש. והיו
אנשים מידידיו שהציעו את סייעתם להשיג בשבילו
את האוטובוס המשריון הנמצא בהסוכנות ולא
עלתה בידם, מפני שלא היה מופנה ביום ה' והיו
מציעים לדחות אה נסיעתו ליום א' ערב סוכות, או
עכ"פ ליום הששי, והוא באחת: נוסעים אנחנו אי"ה
ביום החמישי.

התחילו הידידים להשתדל שיתלוו להאוטובוס של
כ"ק שני שומרים מזוינים, עכ"פ. אח"כ באו ואמרו כי
שנים אי אפשר, שוטר אחד יתלווה. וביום ה' בבוקר
נודע כי נוסעים אנחנו בלי כל שמירה מזוינת. והיו

אלקים'. שאיתא (מגילה ט, א) במעשה דתלמי המלך אסף ע"ב זקנים וכתבו לו אלקים ברא בראשית, ופירש"י שלא יאמר בראשית שם היא, וב' רשויות הן האחד ברא את השני. ואי קשה באמת מפני מה לא התחילה התורה ב'אלקים ברא בראשית', אך דאיתא (ויקרא רבה, ומובא ברש"י כאן) בשביל ישראל שנקראו ראשית ברא עלמא, והוא (תלמי המלך) לא יקבל זאת, לכן כתבו לו 'אלקים ברא בראשית'.

וזה פי' 'לעיני כל ישראל' מותר לכתוב 'בראשית ברא אלקים', אבל לתלמי הוצרכו לכתוב 'אלקים ברא בראשית'. ודפח"ח.

[ג]

בפר 'אור הגנוז' (רוזנשטיין) איתא עה"פ האשה אשר נתתה עמדי, היא נתנה לי וגו' (בראשית ג, יב). פעם שאל הרה"ק רבי אברהם דוב מחמעלניק זי"ע איש אחד, אם אתה יושב ולומד? השיבו - מעט, שאלו שוב - מה פרנסתך? והשיבו, עדיין אני יושב על שלחן חמי. אמר לו - אם כן למה אין אתה לומד כדבעי? אמר לו - זוגתי אומרת לי שצריך אני להרגיל את עצמי למסחר להסתכל על פרנסה. אמר לו הרה"ק מחמעלניק זי"ע - אדם הראשון אמר לשי"ת האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי.

ולכאורה תיבת עמדי הוא מיותר, והיה צריך לומר אשר נתתי לי ולא עמדי, רק שאדם הראשון הודה על האמת ואמר האשה אשר נתתה, אעפ"כ אפשר שלא הייתי שומע לה, אבל - עמדי, הדעה של האשה היתה ג"כ עמדי, שלבי ג"כ רוצה כך.

!! תגובות !!

[א]

הרב ש. י. - אור למאור = בגליון תרח"ם (מי יודע אות ב') איני מתיימר לומר שיודע פשר דבר, אבל מובא בסה"ק שעל ידי תקי"ש אפילו באמצע השנה מעורר י"ג מידות של רחמים.

[ב]

הרב דוד צבי הירש מייזליש = בגליון תרח"ם (תגובות אות ב') נשמט (כנראה בטעות) שם אומרו, כל כולו נעתק מספה"ק משנה למלך להרה"ק ר' אלעזר מרישא זיע"א,

[ג]

הרב יצחק אייכן = בגליון תרח"ם (מי יודע אות א') - קצת עזר - : שם יוה"ה ר"ת וידותיו ולצלע המשכן השנית, הוא שם בבחי' חכמה, ולכן מביא שם זה על ראייה שהיא בבחי' חכמה.

אוהבי אדמו"ר מצטערים על זה. ואמר להם בבת צחוק על פניו הטהורים: כנראה ששכחתם כי שומר ישראל נוסע אתנו, ואתם מחפשים שומרים לשמירה? נסיעתנו היתה ב"ה כטעם בקפיצת הדרך. ויהי חתת אלקים על הערים ולא רדפו אחר ישראל.

את השלחן שלו בימי ר"ה ויוה"כ בירושלים, ובהסוכה ועם האתרוג בתל-אביב, היה עושה במס"ג, ביראה עילאה ובאהבה רבה. ואשרי עין ראתה כל אלה.

באור ליום שני של חג, היו יושבים כבוד קדושתו וחתנא דבי נשיאה הרה"צ מהר"י שליט"א בסוכה אשר בגן, במסיבת המון רב מאנ"ש. והשמחה היתה שלמה ב"ה, שוררו את כל הט"ו שיר המעלות שבתהילים. וכשגמרו את השירה היתה התעוררות חזקה ע"י השמחה שהיתה שרויה על פני אדמו"ק הק' ועל פני חתנא דבי נשיאה, וחתנו כ"ק התחיל לרקוד עם כל העם ברגש קודש, בבחינת "ודוד מכרכר בכל עוז לפני ה'".

ובתום הריקודים של קדושה, אמר כבוד קדושת אדמו"ר - :

יברכנו ד' בישועה שלמה בשנה זו. אנו עומדים על הט"ו מעלות שבתהילים כמו שהלויים היו עומדים עליהם. והראה על משנה ד' פרק ה' מסכת סוכה נאמר: והלויים בכנורות ובנבלים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמשה עשר מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת הנשים כנגד חמשה עשר המעלות שבתהילים 'שעליהם הלויים עומדים'. והלא כבר כתוב 'והלויים בכנורות וכו' על חמשה עשר מעלות הם עומדים', ולמה חוזרת המשנה עוד הפעם אחר ט"ו שיר המעלות שבתהילים "שעליהם הלויים עומדים". הוה אומר שהלויים עמדו על הט"ו שיר המעלות שבתהילים.

וד' יבנה את ביתו בקרוב ונזכה לראות בבנינו כתפלת רבנו הקדוש שליט"א

קלמויניקי -

ששלח ר' משה גרינברגר, חסיד הוסיאטין,

באסרו חג הסוכות תרצ"ט

[ב]

איתא בספה"ק 'אמרי צדיקים' מהרה"ק רבי צבי חסיד מיאמפאלי זי"ע, בשם אדמו"ר הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע (מתלמידי מרן הבעש"ט הק'), חיבור סיום התורה 'לעיני כל ישראל' לתחילתה 'בראשית ברא

הרב יואל רייזמן - ברוקלין = בגליון תרח"ם (מי יודע אות ב') בקשתם מקור לתקיעות במנחה.

בגליון **אור הצפון - מבעלזא** (גליון קי"א עמ' יט), שם מובא שבבית הכנסת "**אלט נייע שוהל**" בפראג היה כן המנהג, וז"ל: ...המנהג לתקוע גם ערבית ה'יה נפוץ בקהילות אשכנז, אכן במדינת פולין וכדומה לא נהגו לתקוע רק בשחרית, וכפי שמעיד ה'מטה אפרים' (סי' תקפ"ט ס"ז) 'יש שתוקעין גם כן אחר תפילו ערבית, ולא שמעתי נוהגין כן במדינתנו.

והנה כ"ק מהר"מ מבולגריא זי"ע מביא בכתבי הקודש דבר חידוש, כ"ק אחי שליט"א (מרן מהר"א זי"ע) אמר לי, שהיה פעם בפראג בחודש אלול, והתפלל תפילת מנחה בבית הכנסת 'אלטי שוהל של מהר"ל מפראג ז"ל, ששם מתפללין בנוסח אשכנז ... גם נוהגים שם לתקוע בשופר בחודש אלול בין תפילת מנחה ומעריב, והי' אצלו לפלא. כששמע איך שתוקעים את התקיעה עם תנפה, ולא תקיעה פשוטה, ממש כמו שנוהגים בבעלזא. ע"כ מגליון אור הצפון הנ"ל, וכן מובא שם מספר חיי אדם.

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תרח"ם [מי יודע אות א'] שואל במ"ש בליקוטי מהרי"ל: ...ואפשר לומר בדרך רמז מה שאמר ראה, דלכאורה מיותר, והוה ליה לומר אנכי נותן וכו'. אך על פי הידוע... נובלת חכמה שלמעלה תורה, והנה 'ראה' מרומז על חכמה, כדכתיב... לבי ראה הרבה חכמה. ואתי שפיר על מה אינו אומר ואת 'הקללה' וכו' כמו שאומר את הברכה, כי יש לומר כדי שלא יזיק מטעם קללה על תנאי... לזאת יש צירוף לטוב מן... ידות[יו] ו'לצלע ה'משכן' ה'שנית' וכו', כי 'ראה' על זה התיבה גם כן קאי. וידוע דאין הקדוש ברוך הוא מיחד שמו על הרעה רח"ל... אם כן בוודאי אין כאן שום רעה כלל, אדרבא גם זאת ברכה וכו"ל. מה השייכות של הצירוף לדיבור הזה?

איתא בזרע קודש להרה"ק מראפשיץ זי"ע [לר"ח סיון - ע' קצ]: "והנה הצירוף מצירופי הויה שבחודש סיון, הוא צירוף היוצא מר"ת ידות ו'לצלע ה'משכן' ה'שנית... כי אותיות הויה שרשם ג' אותיות יה"ו, וה' אחרונה נשתלשלה מה' ראשונה, ומתאחדים לה' אחת בשרשם העליון, רק כי העולם הזה בה' בראם, והיה צריכה התורה להתלבש בלבוש, ונעשה ב' ההי"ן, והתורה בחינת אות ו' המחבר השני ההי"ן, ולכן בחודש שניתנה התורה לעולם הזה, ותלכנה שתייהן... כתוב בספרים שתי ההי"ן, וזהו מורה מזל תאומים שהתורה מחברת עולם הזה לעוה"ב, וחכמה תתאי לחכמה עילאי, ומחוברים הב' ההי"ן, וכן תאומים מורה על ב' תורות תואמי צבייה, וכן עד"ז מחברת השני ידות שמאל ימין, ונעשה ע"י התורה משניהם יד אחת ימין, כי בבחינת שורש הידות לית שמאלא בעתיקא, רק בהשתלשלות נעשה ב' ידות, ואז

נעשה ג"כ ולצלע המשכן השנית בחינת ה' אחרונה, כי צלע בחינת נוקבא ע"ד ויבן את הצלע... ונוקבא בחינת שמאל, וע"י התורה נתחבר הכל ונעשה משמאל ג"כ ימין.

וז"ש וישא אהרן את ידו, וקרינין ידיו, כי מב' ידים נעשה יד אחת, ולכן מחברים הכהנים בשעת נשיאת כפים הידים, ועושים בין ב' ידים רק ה' אווירים, לאכללא שמאלא בימינא... ע"ש. ועד"ז איתא בבני יששכר [מאמרי חדש סיון]. צמח צדיק מועדים ע' תנח. ותורת אמת להרה"ק מאפטא זי"ע. ועוד, וא"ש. ועי' גם מ"ש בליקוטי מהרי"ל שם לפני זה, וא"ש.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

א. מנהג יפה הוא סידור הגעלת כלים בהשגחת רב, בכל ע"ש "מברכים החדש" (אך לו חילקו ביניהם המקומות השונים בעיר אחת את 4/5 שְׁבָתוֹת החדש, ולא כָּלם בע"ש זהה, היתה הַקְלָה וְרַחֲמָה).

ב. בק"ק שאין מכריזים את המולד, נהגו עכ"פ לכתוב את זמנו במודעה מעש"ק. "אשרי הגבאי המכין כבר עתה את מודעות מולדות השנה כדי שתהיינה מוכנות מדי ע"ש-מברכים החדש, ולא ייאנס באי-כתיבתן ותלייתן בעתן ובזמנן. הוספת הערות ארעיות שיש הכרח להוסיפן בשעתן, מלאכה קלה היא.

ג. בוילנא כָּנוּ שבת זו: "שבת הַאָּנִיג" (דבש). לפי שבע"ש זו שלחו כל הקהל לכל "כלי הקדש" ששימשו בימים הנוראים, מתנות-דבש הגונות לאמר: תמתק לכם השנה כשם שהמתקתם לנו את הדין (גם י"ל כנגד התורה המשולה לדבש, וגם שְׁמִינִי מתיקה מרגילים את החך לתורה. הע' הגר"מ הלברשטם זצ"ל). נשותיהם אפו דובשניות לרוב ומָכְרוּן בכל סמטאות העיר ובפידיון קנו עצים ותפו"א לאחרף.

ד. בלעלוב יוצקים את המים שְׁתָּלוּ בסוכה ל"חמין" של "שבת בראשית".

ה. הַלּוּבֵשִׁים באסרו-חג בגדי-שבת או המעשנים בו, ימשמשו/יפשפשו בכיסיהם כדין (או"ח רנב, ז) אם אין בהם מעות/דברי מוקצה (ובמקום חֶסֶר-עירוב, אף דברים המותרים בטלטול). "אשרי המכריז על כך לפני/אחרי מנחה (אע"ף שלכאנ' נראה כולזול בהלכה הפשוטה למשמש בכיסים בכל ע"ש וכו' (או"ח רנב, ז) והר"ז קטרוג וכו', "בימים אלה הדבר מצוי ושכיח יותר).

ו. לקראת שבת: "שבת בראשית" נקראת כך בפי כל בניגוד לשבתות פרשיות אחרות, כי בימים הנוראים הקדושים היו לכל אחד הרהורי תשובה וקבל ע"ע הנהגה טובה איש איש כערכו ומדרגתו. הכינוי מזכיר לכל איש שְׁמָה שעבר עבר ומעתה ואילך מתחיל סדר חדש ("ראשית") ויקבל ע"ע שמעתה ואילך יהיה טוב (דברי יחזקאל, בראשית, בשם הגה"ק ב' "אריה דבי עילאי" זצ"ל).

° בפשטות הכינוי שאול מכינוי שבת רגילה בפי חז"ל "שבת בראשית", דקביעא וקיימא, לעומת יו"ט.

ז. קבלת שבת: פסוקי "אשר בידו מחקרי ארץ... ויבשת ידיו יצרו... וקונה הכל", ובקידוש: "זכרון למעשה בראשית", מעוררים רגש התעלות שהזמן (קריאת היום) גורמו "שבת בראשית" מקבילה לר"ה ("יסוד העבודה", סלונים).

ח. ערבית: יש לכון ביתר שאת בתפילות שבת בשעת אמירת 'ושמרו', 'אתה קדשת' וכו', 'תכלית מעשי שמים וארץ' וכו', 'ויכולו השמים' (המשולש), 'ישמחו במלכותך', 'לקל אשר שבת מכל המעשים', שהזמן גרמא שכח מה"ר ומה"ג (ולא הזכיר טל), יסמוך על "מעין שבע" של הש"ץ, ולא יחזור אשרי איש מתעורר בליל ש"ק זה באמירת "ויכולו" (משולש) מפרשת השבוע, ומקדיש את דברי-תורתו ומוסרו בשלחן שבתו לאמונת אלקי עולם וגדלות הבורא כיד ה' הטובה עליו. הן הריהו נעשה כשותף לקב"ה במעשה בראשית!!! (שבת קיט:).

ט. סעודת ליל ש"ק: רבים עדיין מטבילים פרוסת "המוציא" בדבש (רמז נאה לכך יש ב"צירוף" חדש מרחשוון, שמברכים אותו מחר: ודבש היום הזה י"י (דברים כו, טו-טז)).

י. בבעלז אוכלים עתה את הסימנים דר"ה טפלים לבשר (כמנהגם בר"ה) וכן חמוצים (לא כר"ה). ואוכלים לפתן מפירות נוי הסוכה בלילי שבתות פר' זו, נח ולך, בנוסף לפתן הרגיל שאוכלים בליל ש"ק. גם מקפידים שלא לנהוג בזיון בקליפות פירות נויי הסוכה ובגרעיניהם

יא. שירת הבקשות: משבת זו ועד "השבת הגדול" נוהגים בקהילות ספרד להשכים באשמורת הבקר ולשורר בשבת-אחים את שירי "הבקשות" ותיקי היומין. רבים מתחלפים בקטעים השונים לשמש כחזנים. לפני "מזמור שיר ליום השבת" נשמעת דרשת הרב. לאחרונה הועברה שירת הבקשות בק"ק לליל שבת אחר הסעודה או לש"ק אחה"צ, ויש גם שהעבירוה לשאר ימי השבוע.

יב. מרגלא בפי אדמו"רי חב"ד לדורותיהם: כדרך שמתנהגים ב"שבת בראשית", כך מתנהגים כל השנה כולה (לקו"ש כ, 556) "שבת בראשית" - יסוד כל שבתות השנה, ש"ק - הוא זמן הזדככות החומר, ואי' בספרי תלמידי הבעש"ט הקדוש: סגולה לקדש החומר, התקשרות לרבי, צדיק אמת, טבילה במקוה ואמירת זוהר (וסי' זמ"ר. ר' מעלה). השובת בשבת בראשית יסוד השבתות, אצל רבי, וקורא זוהר אחר טבילה במקוה - קרוב לודאי שיהפוך החומר לצורה... ("אמרי חיים").

יג. הפטרת היום: "ויאמר לו יהונתן מחר חדש" (למרות שאין לה קשר לפר' השבוע) בגלל הזכרת "מחר חדש" - טעו וקראו הפטרת השבוע - קוראים אחריה הפטרת "מחר חדש" נזכרו אחר הברכות - יקראוה בלא ברכות

יד. אשרי הגבאים המכריזים מהי הפטרת היום, למען לא יטעו לקרוא את הפטרת השבוע הרגילה.

טו. ברכת חדש מרחשון: ראוי לעמוד כשמברכים את החדש (זכר לקידוש החדש במושב הסנהדרין בזמן שקידשו ע"פ ראיית הירח "החדש") יש מכריזים את המולד (הממוצע; "האמצעי" בפי הראשונים) שיחול ביום ראשון לפנה"צ בשעה 10.43 ו-2 חלקים. סימנו: א, טו, תשעו - מברכים את (ירח בול, הוא) [ובסאדיגורא: (ע"פ אבודרהם) החדש השמיני הוא] חדש מרחשון <לנוסח תימן: מרחשון> (בסקווער, טאָלנא וטריסק אומ': רם-חשון) <לפז"ר, אין מקור לקיצור הרוח: חשון. בכל המקורות בתלמוד ובראשונים: מרחשון> - ר"ח יחול "ביום הראשון וביום השני" - גם במקום שא"נ להכריז רצוי שיודיעו זל"ז מתי יחול ה"מולד" (או במודעה מלפני שבת). על טעם ההכרזה ר' במאמר ר"י לוינגר "על הכרזת המולד בביהכ"נ", בראש לוח "דבר בעתו" תשנ"ה, ור' עוד במכתב הגר"א שטרנבוך זצ"ל בראש לוח תשנ"ז.

טז. בק"ק נוטל הש"ץ את סה"ת מידי המחזיק בו (שהגביהו) לפני אמירת היה"ר ובק"ק נוטלו לפני אמירת "מי שעשה נסים..." - בנוסח היה"ר י"ל: "שתחדש עלינו את החדש הבא" (הגאדר"ת זצ"ל בלל"י), ברם, עמא דבר לומר: "הזה". הספר' א"א "יה"ר שתחדש" אלא "יה"ר... לכונן את בית חיינו" (שהאשכ' אומ' אחר קה"ת בימי ב'ה). למנ' חב"ד ופפר"מ א"א יה"ר אלא פותחים ב"מי שעשה" - למנ' אשכ' א"א "זכות תפלת רב/רבים" (לל"י). בבעלז ובלעלוב: "תפלת רב ורבים...". בויז'ניץ ומנ' הגרשיח"ק זצ"ל: תפלת רב.

טז. אומ' "ולגשמים בעתם", אע"פ שאין שואלים אותם עדיין (הגר"ן קרליץ והגרשיח"ק זצ"ל), שהרי מבקשים שכשיהיו - יהיו בעתם בחדש הבא, בפרט אלה האומ' (כמו בלעלוב) "בכל מקום שהם". אך לכאו' בני חו"ל לא יאמרוהו עתה, כי אם בברכת חודש כסלו/טבת!. על מנ' האומ' תוספת זו גם בקיץ, ר' בלוח "דבר בעתו" בשבת מברכים אייר.

לע"ז

הרה"ח ר' דוד בן הרה"ח רבי משה צבי רוז ז"ל

גלב"ע ביום יג תשרי תשפ"ז